

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса
2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія»., 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

1. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції : монографія/ Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за заг. ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.

2. Богущкий П.П. Методологічні засади пізнання права національної безпеки України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2019 . Т.26, №3. С.106-120.

3. Богущкий П. П. Право і стратегічні комунікації у сфері національної безпеки. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2020. № 2. С. 32–39.

4. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / Ю. М. Оборотов, А. П. Овчиннікова та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2019. 420 с.

Ключові слова: національна безпека, методологія, правова інноватика, ризома, інституційно-функціональний підхід.

Key words: national security, methodology, legal innovation, rhizome, institutional-functional approach.

Антошина Ірина Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри загальної теорії права та держави

DOI:

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У сучасних умовах процеси цифровізації та стрімкого розвитку штучного інтелекту охоплюють практично всі сфери життя суспільства, в тому числі кардинальної трансформації зазнає юридична наука, що пов'язано з

розширенням об'єктів та методів дослідження правової реальності. У цьому контексті слід зазначити, що зміст правових досліджень, які ґрунтуються на методологічному інструментарію, також помітно змінюється, оскільки у предметне поле правового регулювання входять нові сфери правової реальності, що зумовлює змістовну трансформацію традиційної методології юридичної науки.

Без взаємодії між різними галузями наукового пізнання неможливо ефективно досліджувати різноманітні об'єкти соціальної реальності, у тому числі і правової реальності. Такий підхід дозволяє охопити багатовимірність такого складного явища, як право, не лише як нормативної парадигми, а й як найважливішого соціального інституту, який має величезний вплив на цифрове середовище, на процес цифровізації та розвиток штучного інтелекту. У цьому контексті право одночасно виступає у якості технологічного, соціального, економічного та морального явища у сучасному суспільстві.

Сьогодні, в рамках досягнень юридичної науки, йдеться про різні рівні правової реальності: нормативний, технологічний і соціальний. Коли йдеться про нормативний рівень, то до нього включають правові принципи та норми, законодавство, юридичну практику та ін. У свою чергу, до технологічного рівня входять алгоритми великих даних і звичайно цифрова інфраструктура. Найважливішим рівнем є соціальний рівень, в орбіту якого входить не тільки поведінка людей, організації державних інститутів, а й їх вплив на функціонування суспільства та держави.

Така багатовимірність правової реальності (нормативна, технологічна та соціальна) дозволяє вести мову про сучасну цифрову правову реальність, яка вимагає нової сфери дослідження суспільних відносин як об'єкта наукового пізнання, що передбачає застосування сучасної методології, заснованої на принципі міждисциплінарності.

Головна характеристика та змістовна особливість сучасної методології юридичної науки пов'язана з її міждисциплінарністю. Міждисциплінарний підхід означає, що регулювання різноманітних суспільних відносин

ґрунтуватиметься на підходах, принципах та методах, розроблених не лише в рамках методології юридичної науки, а й у рамках інших наук. Йдеться про взаємодію у сфері методології між юридичною наукою не тільки з гуманітарними, а й з технічними, комп'ютерними науками. Це обумовлює дослідження технологічних досягнень та їх використання в рамках вивчення наукового правового пізнання, коли йдеться про аналіз великих масивів даних, що стосуються життя сучасного суспільства, що мають важливе значення для правових рішень, у тому числі сфери правотворчості та правозастосування, а також у сфері реалізації функцій судової влади.

У науковій літературі спостерігається широкий спектр підходів до визначення поняття штучного інтелекту, що варіюються від технічних визначень, заснованих на характеристиках обробки інформації, алгоритмічних процедурах і логічних операціях, до комплексних концептуальних підходів, у межах яких акцент переноситься на відтворення та моделювання когнітивних функцій, традиційно властивих людському інтелекту. Така концептуальна багатовимірність феномену штучного інтелекту істотно ускладнює його розуміння та нормативне закріплення. Це зумовлено, зокрема, необхідністю забезпечення юридичної визначеності, яка передбачає використання чітких, узгоджених та однозначних термінологічних конструкцій у правовому регулюванні. У цьому контексті одним із ключових завдань сучасної юридичної науки постає не лише виявлення різних підходів до дефініції штучного інтелекту, а й розроблення цілісних концептуально-методологічних засад його правового осмислення, здатних забезпечити інтеграцію технічних, когнітивних, соціальних та правових характеристик цього феномену в межах єдиного, внутрішньо узгодженого регулятивного простору [1, с.74]. О. О. Баранов, розглядаючи штучний інтелект у контексті трансформації системи права, звертає увагу на питання автономності «чорної скриньки», технологічної нейтральності та необхідності прогнозування розвитку законодавства [2, с.13].

У цьому контексті важливо підкреслити що завдяки цифровізації практично всіх сфер суспільного життя, штучний інтелект виступає не тільки як

новий предмет правового регулювання, а й як найважливіший чинник трансформації самої правової реальності. Без поєднань та адаптації правових знань з досягненнями у сфері цифровізації та штучного інтелекту, зокрема інформатики, математики, статистики та філософії, неможливе досягнення поставлених завдань правового регулювання. На сьогоднішній день це є важливим фактором ефективності правової практики, у тому числі судової практики, сфери державного менеджменту та управління, правоохоронної діяльності, а також різних сфер приватно-правових відносин.

Необхідно акцентувати увагу на тому факті, що класична традиційна юридична методологія, яка була розроблена протягом усього процесу розвитку юридичної науки і постійно доповнювалась, не втрачає своєї актуальності та значущості. Йдеться про поєднання даної методології з досягненнями та навичками, які є новими, сформованими в рамках сучасних сфер наукового пізнання, зокрема при аналізі великих статистичних даних, цифрового моделювання та ін. Однак, такий аналіз неможливо здійснити без застосування й таких класичних методів юридичної науки, як формально-логічний, структурний, порівняльно-правовий та історико-правовий. М. В. Шепітько та К. В. Латиш, досліджуючи використання штучного інтелекту у судово-експертній діяльності, наголошують на необхідності застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, включаючи порівняльний, історико-правовий, системний методи, а також методів узагальнення та прогнозування [3, с.26]. Це свідчить про розширення методологічного інструментарію юридичних досліджень під впливом цифрових технологій.

Стрімка цифровізація та розвиток штучного інтелекту потребує модернізації класичних методів, зокрема такого методу, як порівняльно-правовий метод, де в якості об'єкту порівняння виступають дедалі більше нових соціальних явищ, які до формування інформаційного суспільства не були відомі і не входили до сфери наукового пізнання.

Таким чином, міждисциплінарність як найважливіша змістовна характеристика сучасної юридичної науки дозволяє збагатити її методологію,

яка тепер ґрунтуватиметься не лише на традиційних класичних підходах та методах, розроблених у рамках юридичної науки. До її орбіти також включається сучасний інструментарій технічних, зокрема комп'ютерних наук, що дозволяє аналізувати великі масиви даних, здійснювати їх моделювання та прогнозування. Така міждисциплінарна взаємодія сприяє підвищенню рівня аргументованості та об'єктивності наукових положень, поглибленню розуміння закономірностей функціонування права, а також формуванню більш цілісних і методологічно обґрунтованих висновків. Отже, сьогодні, ми можемо говорити про новий рівень методологічного плюралізму, де інтегровано підходи, методи, які розроблені не лише в межах юридичної науки. Таким чином, міждисциплінарність виступає визначальною характеристикою методології сучасної юридичної науки, відповіддю на виклики в епоху цифровізації та стрімкого розвитку штучного інтелекту, і це можна сприймати як новий рівень розвитку юридичної науки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дубняк М. В. Концептуальні проблеми формулювання дефініції «штучний інтелект» для правового регулювання. *Інформація і право*. 2025. № 4 (55) с. 73–85. DOI: 10.37750/2616-6798.2025.4(55).346349.

2. Баранов О. О. Штучний інтелект і система права: монографія. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 293 с.
https://ippi.org.ua/sites/default/files/shtuchniix_x_ntelekt_x_sistema_prava_monografiya-2_1.pdf

3. Шепітько М. В., Латиш К. В. Використання штучного інтелекту в судово-експертній діяльності. 2024.

<https://dspace.nncise.org.ua/server/api/core/bitstreams/05bf3658-dfc8-411f-bcdc-35c6763e98ba/content>

Ключові слова: юридична наука, методологія юридичної науки, міждисциплінарність, міждисциплінарний підхід, штучний інтелект.

Key words: legal science, methodology of legal science, interdisciplinarity, interdisciplinary approach, artificial intelligence.

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.	3
СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	6
Завальнюк Володимир Васильович	
АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ ОНОВЛЕННЯ ПРАВА.....	6
Дудченко Валентина Віталіївна	
МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ Ю. М. ОБОРОТОВА У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	10
Бехруз Хашматулла	
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ В НАУКОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА ОБОРОТОВА.....	14
Бобровник Світлана Василівна	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ІДЕЙ Ю.М.ОБОРОТОВА.....	21
Манько Денис Григорович	
ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	26
Рязанов Михайло Юрійович	
НОРМАТИВНИЙ ФАКТ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ	33
Мельничук Ольга Степанівна	
СИНТАГМА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ Ю. М. ОБОРОТОВА.....	388
Васильєв Сергій Володимирович	
ТРАНСНАУКА ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ: ВІД ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНOSTІ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАННЯ	433
Литвинов Олександр Миколайович	
СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВознавство І деякі проблеми методології: спроба актуалізації культурологічного підходу	49
Крижановський Анатолій Федорович	
НАУКОВА СПАДЩИНА ЯК ДжЕРЕЛО НОВАЦІЙ: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ ІДЕЙ Ю. М. ОБОРОТОВА	54
Богущий Павло Петрович	
ПРАВОВА ІННОВАТИКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	60
Антошина Ірина Володимирівна	
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	65